

Müllner András

ÁGNES ASSZONY LEPLEI (kriptoszemiológia)

*„ ... Maradozó csattanással
Fehér sulyka messze villog.”*
(Arany János)

*„Leplei/vitorláí a távolban lengenek, és elkezdődik
a halál álma: ez a nő.”*
(Jacques Derrida)

„Bolond ez a lány, és megbolondít engem.”
(Szitár Kata Turgenyev-parafrázisa)

Virtuális olvasatokkal szeretnék foglalkozni ebben az előadásban, ami egyben azt is jelenti, hogy saját olvasataimat egy szövegről különböző neveknek tulajdonítom, egyrészt hogy eltávolítsam magamtól, saját hangomtól ezeket az olvasatokat, megszabadulva így a filozófus felelősség alliteráló nyomásától, másrészt, hogy az igazság máshova utalása révén egy olyan lepelbe burkoljam saját hangomat, mely lehetővé teszi, hogy azért mégis szimuláljak általa egy elrejtettet. Az *Ágnes asszony* olvasatairól és Ágnes asszony leplének olvasatairól van szó. Nem bizonytalanságban való tobzódás miatt vagy anarchia iránti perverzióból, de meg kell jegyezni, hogy már a kezdet kezdetén egy különös eldönthetlenség tanúi vagyunk, amennyiben nyugodtan olvashatnánk - talán nem is véletlenül, sőt, mintegy a szerző által sugallva - a címnek, vagyis a *szöveg* nevének és a *hósnő* nevének homonímiája alapján a szöveget és Ágnes asszonyt ugyanúgy, mégsem tehetjük, úgy értem, nyugodtan nem, mert mintha kifejezett utasítás irányítana afelé, hogy az azonosítást szöveg és lepel között tegyük meg. Ez utóbbi ellen szól a már említett homonímia, mellette pedig a szöveg jól ismert etimológiája, valamint az is, hogy ezen etimológia által és azon túl Ágnes asszony mintha egy olvasási modell lehetőségét villantaná fel abban az elkötelezettségben, ahogy a szöveten számára eluralkodó jelhez viszonyul. Magyarul, olvasott szöveg-e Ágnes, vagy a szöveg olvasója; az *Ágnes asszony* című szöveg Ágnes asszonyról szól-e inkább, vagy egy titkos és modellszerű kapcsoláson keresztül a szöveghez való univerzálisnak mondható viszonyról, és ezáltal és ezen belül esetleg arról a szövegről,

aminek a címe: *Ágnes asszony*.¹ Tehát: kit vagy mit takar ez a szöveg. És aztán ezen a kérdésen túl, ám vigyázva a preconcepció csapdáira, vagy mondjuk úgy, az illúzióra, mely ezeket elkerülhetőnek látja, szóval a takaráson túl modellálható-e bármi is Ágnes asszonnal vagy szövegével.

Hogy *illusztrálható*, azt Foucault és Kristeva képzelt olvasatai, azaz a szubjektum makro- és mikrodinamikájának virtuális olvasatai mutatják meg, és mi más lenne illusztrálható, ha nem az a pillanat, amelyben a hatalom a testet közvetlenül érintő technikák helyett olyan eljárásokhoz folyamodik, melyek révén a test önmagát tartja kordában, beépítve az ún. lelkipásztori hatalmat, ezzel perpetuálva a gyónást, interiorizálva az intézményt, vagyis az apparátust. Vagy, megengedve, hogy virtuális olvasataink fúzionáljanak, a Foucault-val beoltott Lacan szerint az Apa neve (házasság, törvény) alól kicsúszni próbáló Ágnest az Apa nevében eljáró bíróság végül mégis hatalmába keríti, amennyiben a kétszeresen megpecsételt jel (az Apa jele, de az Apa vére is) uralkodik el az örült nőn.

„A büntetés tehát afelé halad, hogy a büntetőeljárás legrejtettebb része legyen. Ez több következménnyel jár: elhagyja a szinte mindennapos észlelés területét, hogy az elvont lelkiismeret régiójába lépjen; nem látható mértékétől, hanem elkerülhetetlenségétől várja hatékonyságát; ez a büntetés bizonyossága, és már nem az a lealacsonyító színház, amelynek el kellene fordítani a büntőt; a példát statuáló büntetés szerkezete új áttételre kapcsol. Ebből fakad, hogy az igazságszolgáltatás többé nem veszi magára nyilvánosan az alkalmazásához kötődő erőszakot... A nagy, fájdalmas halál utolsó maradványa a bűn megsemmisítése: *lepel* (kiem. M.A.) rejti el a testet... Fontos pillanat ez. A büntetés kérkedő ünnepeinek öreg partnerei, a test és a vér, visszavonultak. Új szereplő lép a színre, maszkban. Befejeződik egy tragédia; komédia kezdődik, árnyékfigurákkal, arc nélküli hangokkal, kitapinthatatlan entitásokkal. A büntető igazságszolgáltatás apparátusának a

¹Ez utóbbi kérdésben fenyegetően felrémlik egy posztmodernnek nevezett technika, a metafikció lehetősége is, amit itt most nem tárgyalnék, talán azért nem, mert a poszt legalább annyira kényes téma, mint a meta, és kifejtésük az *Ágnes asszony mint a történelem allegóriája* című esszé feladata.

testetlen valóságon kell megtapadnia... a lélek a test börtöne.”

„A törvény relatív stabilitása finom és gyors változások játékát tette lehetővé. A bűnök és a vétségek neve alatt a törvénykönyv által meghatározott, törvénykezés alá vonható tárgyakról mondanak ítéletet, de egyszersemind szenvedélyeket, ösztönöket, anomáliákat, betegségeket, alkalmazkodni nem tudást, a környezet vagy az örökség következményeit ítélik el; megbüntetik az agressziót, de rajta keresztül az agresszivitást is; a nemi erőszakot, de ugyanakkor a perverziót is; a *gyilkosságot, amely ugyanakkor kitörés és vágy is.*”
(Kiem.M.A.)

A váltás pillanatáról van szó, hiszen Ágnes asszony kétszer vették próba alá, vagy pontosabb, ha a joggyakorlat nyelvén mondjuk: *processzus* alá. Az első metaforizálja a másodikat. Az első Ágnes testét saját eszközeivel, a börtönnel és a bírósági tárgyalóteremmel veszi célba azáltal, és a szó fontos lesz a továbbiakban, hogy az asszonyt *beidézi* az apparátusba. Ahol a hatalom, vagyis a „bölcs törvénytörő” ráébred, hogy neki itt már nincs munkája, ott kezdődik, vagy mondjuk úgy, folytatódik Ágnesnek már a szöveg elején megkezdett, immár nem tudni, első-e vagy második, mindenesetre *másik* processzusa, amit az *olvasás processzusának* nevezhetnénk. Itt azt a megjegyzést tenném, belerejtve a virtuális Foucault-olvasatba, nem is annyira kritikaként, mint inkább belső elbizonytalanításként, hogy (és ezt épp az *Ágnes asszony* kapcsán vethetjük fel) nem másodlagos-e egy történeti fordulat a szemiológia azon „vezeklő *<penitentiary>* jellegéhez” (Kristeva) képest, amely az olvasást, a jelhez való viszonyt mindig már egy konkrét bűntől függetlenül engedni büntudatként értelmezni. Mindez azt implikálja, hogy Ágnesben az olvasó saját magát pillantja meg, mint a mindenkori kristevai próba vagy processzus alá vetett szubjektum, a *sujet-en-proces*.

„Mivel a jel és az állítmányegyeztetés koherenciája garantálja a

* Michel Foucault, Felügyelet és büntetés. Ford: Fázsy Anikó és Csűrös Klára. Gondolat, Bp. 1990. 16-17., 22., 26. és 43.

~Uo. 27.

beszélő szubjektum egységét, a jel vagy a szintaktikai struktúra bármilyen megzavarása a beszélő szubjektum egysége *ellenében* (vis-a-vis) történő újraértékelő folyamat jele. Úgy vélem, hogy a költői nyelv sajátosságai próbára tett és folyamatban lévő beszélő szubjektumról tanúskodnak, vagyis ahogy franciául mondjuk, *sujet-en-proces*.”

A jel identitása a szöveg több helyén sérül, és nemcsak Ágnes számára, hanem rajta keresztül az olvasó számára is. Ágnes „hallja a hangot, érti a szót,/ S míg azt érti: »meg nem örül«,” tehát látszólag egysége, tudatának egysége zavartalan. Hozzá kell azonban tenni, hogy monomániáján belül, saját rendszerén belül koherens, ám ami nem fér abba bele, azt törli: „De amit férjéről mondtak,/ A szó oly visszásan tetszik”. Ugyanígy az olvasó, aki a fenyegető jelentésdiverziók során Ágnessel rokonlélekke válik. Ágnes függőbeszédben előadott rövid belső monológjai az olvasót is próbára teszik, például akkor, mikor Ágnes árulkodó mozdulattal „Szöghaját is megsimítja,/ Nehogy azt higgyék: *megbomlott*.” Ezek a rövid nézőpontváltások vagy szlalomok azért sodorják magukkal az olvasót, mert a kérdés, hogy miként ért Ágnes, mindig függőben marad. Ez bizonytalan előjelű töltést ad az olvasónak, aki *átágneseződik*. A jelhez való legradikálisabb viszony mégis Ágnes mosása, ami törlés, azaz egyfajta írás. A „múltat eltörölni” itt benne foglaltatik abban, amit a „jelet eltörölni” gesztussal vagy jelszóval fejezhetnénk ki. Ágnes számára a jel nem vagy nem *csak* a gyilkosságot és azon keresztül a büntudatot evokálja, hanem azt a kasztrációt, vagy másik gyilkosságot, amit egy ágens vagy Ágnes nélküli neutrum: maga a jel hajt végre, azáltal, hogy jel. Lacannal szólva „a szimbolikus önmagát mindenekelőtt mint a dolog halálát mutatja meg, és ez a halál hozza létre a szubjektumban a vágy örökkévalóságát”. A jel tehát: halál. Ágnes ezt a halált öli vágytalanul. Az örült nő nem egy múltbeli tett jelét és ezáltal magát a tettet törli, hanem éppen, hogy ismétli azt, újra és újra, főleg ha arra gondolunk, hogy kinek a véréről van szó, ki nevének a véréről. A jel és a törvény nevének a véréről. Ezzel pedig az Apa neve és Ágnes közti permanens küzdelem Ágnes javára dől, ellentétben azzal a lehetőséggel, amit fentebb Foucault és Lacan kapcsán említettem, és ami az olvasásra tudatosan ítélt Ágnesnek az Apa nevében fellépő

Julia Kristeva, A beszélő szubjektum. Ford. Bocsor Péter. In: Pompeji, 1994/1-2. 192-193.

bíróság általi vászonba csomagolása, jelbe tiprása lett volna.

Fontos azonban, hogy tisztázzuk (fenyegettetve a szó menthetetlen konnotációitól), amit egy hangsúlyozás révén beharangoztam, a beidézettség többértelműségét. Nyilvánvaló, hogy a jogi értelemre rájátszva egy különös intertextualitást érthetünk ezen, és az is nyilvánvalónak tűnik, hogy az őrült nő tudata az intertextus, amit a jel magába itatott. Ez tehát a második „tárgyalás”, a *sujet-en-proces* immár kristevai értelme. Ebben a második tárgyalásban az őrült nő tudata beidéződik a szövegbe. A két idézet kölcsönösen felerősíti egymást, a hatalom pedig, bízva a jelben, a második idézettség operatív munkáját Foucault elemzéséhez híven kimerítőbbnek gondolja, mint a nehézkes első eljárást. (Itt adja át Foucault

De nem csak a tudata. Zalka Zsolt pszichiáter tapasztalata szerint, ahogy arról egy előadásában beszámolt, az őrültekek úgy viszonyulnak saját írásukhoz, mint a csecsemők a külvilághoz: nem különböztetik meg azt a saját testüktől. Egyáltalán nem a jel struktúrája szervezi ezt a viszonyt, így nem is nevezhető viszonyoknak, amennyiben a viszony mint olyan a különbséget, illetve a különbségtévesztés képességét, vagyis a *disztingválást* feltételezi. Ágnes töröl, ami egyfajta írás, és ebben a törlésben nem disztingvál. Az őrült nő teste és írása közti nem-különbséget jelzi például az, hogy az eltűnő jeltest helyét („Mert hiában tiszta a gyolcs,/ Benne többé semmi vérjel: ...”) egy idő után az őrült nő eltűnő teste foglalja el vagy helyettesíti („Őszbe fordul a zilált haj,/ Már nem holló, nem is ében;/ Torz alakú ránc verődik/ Szanaszét a síma képen.”) Mindez azért érdekes, mert csak az őrült számára nincs különbség. Elméletileg nem lenne szabad tudnia az olvasónak a test és az írás egységéről, hiszen az csak Ágnes (idézőjeles) olvasása, „kettőjük” ügye, mármint Ágnesé és a jelé. Ágnes monomániája egyben saját monogámiája is, de még mielőtt félreérthető lenne, hozzáteszem, hogy ez a monogámia olyan mértékű, hogy túllépi a másik nemet, vagy innen marad azon, és a férj vére (ha a zalkai őrültég egyik, fent említett definíciójánál maradunk) Ágnes olvasásán átszűrve az asszony vérévé válik. Hangsúlyozom, hogy most Ágnes olvasására, ezen olvasás szegényes úton kikövetkeztethető voltára irányul a figyelmem, ha nem kéne egyáltalán bizonyos székspszisszel közelíteni magához a kikövetkeztethetőséghez. De folytatva a sort: ha Ágnes saját vérét látja a jelben, akkor szüzességének vérét látja abban (ne felejtjük, *leplet* mos, valószínűleg megölt férjével közös lepedőjét) vagy saját menstruációs vérét. A vérnyomok a két lehetőségnél elágaznak. Ágnes szüzi vérét azért mossa, mert vissza akarja venni azt, hogy másnak adhassa. Ha lenne még *más* az életében rajta, a saját testén kívül. *Elfelejtette*, hogy ilyen egyszerű legyen, hogy kinek tisztítja a leplet, azaz magát. Ilyen értelemben e jel sincs már *kívül* a testén, tehát sikerült *azt, mindig sikerül* azt, hangsúlyozom, performatívként felfogott olvasása-mosása *révén* visszanyernie. Ágnes bűnös - Ágnes tiszta.

A második lehetőség pedig a gyermeket őrzi. Ágnes ekkor terméketlenségének jelét vonja vissza, vonja magához a vért saját véreként, saját gyermekeként, és teszi ezt épp e gyermek törlésében, ahogy csak egy lányanya tud zacskóba - lepelbe burkolni valamit. Ágnes szülte a jelet, de vissza akarja fogadni, mint egy elégedetlen nőnemű isten, mert nem elég. *Az anya mos.*

a stafétát Kristevának.) A hatalom bízik abban a lacani hasadásban, ami a jelet mint olyat működteti, és erre a hasadásra bízva a pszichózis további „eltartását”, és a test kiszámítható reakcióit, azokon belül is a legkiszámíthatóbbat, Ágnes testének a jel testével párhuzamos elkopását. Az Apa nevének tükrében megint az Apa neve uralkodik Ágnesen.

„A fallosz a »létezik jelentett‘ effektusát jelöli, amennyiben meghatároz minden ilyen effektust jelentőként való jelenlétével«. De »minden elkülönülés, minden hasadás, sőt még a szülés is a falloszra referál. A ‘falloszra’, amely nem fogható fel sem a férfinemre (pénisz), sem a női nemre jellemző anatómiai vonatkozásban, hanem a legjobban kopulaként. Sőt, mondhatnánk, kötőjelként, erekciója eltűnésében, a fallosz a lehetetlen identitás jelentője.«”

De ez a rend intenciója és elképzelése Ágneset illetően, aki híven teljesíti is, amit elvárnak tőle, csak éppen azt nem tudni, ami a legfontosabb volna, hogy mi történik vele, hogy mivel van ő tisztában. E harmadik, virtuális és egyben - hangsúlyozom - illusztratív olvasatból, amit Lacan neve fémjelez, az derül ki számunkra, hogy Ágnes, egy áttételen keresztül („Ki a tettet végrehajtá,/ Szeretőd ím maga vall rád.”) megölte és folyamatosan öli az Atyát, kétszeresen is odaadva magát egy mélymosóhatás illúziójának, de a motorikus megszállottság, ahogy a Mamát játssza, a férj- illetve Apagyilkosságot visszavonja, és hangtalan sziluettjét mindörökre a jelhez való fellebbezésben hagyja elmosódni. Ágnes provokációja, a szó mindkét értelmében, ahogy *kihívja* a jelet és mégis elítéltként ő *fellebbez* ahhoz, két ellentmondásos folyamat, ha nem félnék attól, hogy ez a szó kevés most. Ezek magukban metaforizálhatják összerobbanásukkal a pszichózist, amely a mosásban mint monomániában - a reális felfüggesztésében nyilvánul meg.

Mindhárom virtuális olvasat illusztratív és diagnosztikus olvasat, vegyük akár a foucault-i történelmet, akár a kristevai processzust, akár a lacani szimbolikus rendet. A *sujet-t* - a szubjektumot mint a történelem

¹Lacan. Idézi Farkas Zsolt. F.Zs., A lacani szubjektum. In: Pompeji, 1994/1-2.

alávetettjét; a szubjektumot mint *témát*; a szubjektumot mint *páciens*¹ látják Ágnesben, aki, mint kiderült, így leveti magáról a szövetet - a szöveg leplét. Ahogy egy derridai szójáték mondja: „Le voile tombe.” ‘A lepel sír’ - ‘A lepel lehullik.’” Ágneset kitakarják, feltárják, és ezzel gyilkolnak, vagyis hisznek a vérnek, Ágneset gyilkosként elítélik, magát a szöveget kasztrálják, Ágnes pedig illusztrisságában egy pornórajzfilm főhősévé válik, a szöveg Staller Ilonájává, aki jó kurtizánként bevezet és tanít.

A kérdés az, hogy okul-e a dogmatikus filozófus² Ágnesnek a jelhez való viszonyából. Mindaz, amit eddig mondtam, az olvasási metódust érintő titkos értelmű allegóriaként engedi értelmezni Ágnes asszonyt. Ha ez igaz lenne, akkor az allegória titkos értelmét kutató filozófusnak önmaga olvasását is próbára kell tennie, mivel Ágnesben egy általános és absztrakt viszony megtestesülését - allegóriáját látja. Ha okul, meg kell tapasztalnia azt a saját bőrén, ahogy ennek az előadásnak a textusa egyben bőre is, hogy Ágnes csak színlel egy, a jelhez való egyébként radikálisnak mondható viszonyt. Valójában azonban nem disztिंगvál - nem tesz különbséget jelölt és jelölő között, jelöltön értsük akár saját testét, saját tettét, akár magát a jelölést mint jel-ölést. Ágnesnek önmaga ugyanaz mint a vérfolt a szöveten, ő magának nincs máshol, mint abban. Kezdeti különbségtevésünk, hogy vajon a szöveg Ágnesről szól-e vagy a lepelről, lassan értelmét veszti, és ezzel együtt értelmét veszteni látszik az illusztrációként való olvasás lehetősége, hogy Ágnes bármit is illusztrálhatna. Hiszen ha ezt tenné, akkor már egy olyan olvasót kellene előírnia, aki nem ő, aki különbségeket lát, aki meg tudja a szöveget illetve a szövetet annak illusztratív minőségében különböztetni Ágnesről és rajta keresztül önmagától önmaga identikus minőségében. Ha okul a dogmatikus filozófus, akkor „nem tesz különbséget” Ágnes és a lepel, Ágnes és önmaga között: ő maga is örültként fog viszonyulni a szövet-szöveghez. Ebben a minőségében viszont alapvetően nem okulhat, ahogy feltehetőleg „most már” Ágnes sem tanul semmit hátralévő életében, mert *rossz papként* kiugrott az Atya nevében különbségeket látók egyházi (dogmatikus) kötelékéből. Ennek a Moebius-

¹A felsorolás Farkas Zsolt felsorolása alapján készült.

²Jacques Derrida, *Éperons. Nietzsche stílusa*. Ford: Sajó Sándor. In: Athenaeum, 1992/3. 180.

³Nietzsche kifejezése. Idézi: Jacques Derrida, id.mű.

allegóriának a felszínén csúszik el a konzekvenciát levonni igyekvő. Az itt következő utolsó idézet Nietzsche nőről szóló írásainak kapcsán hasonló mozgásról beszél, amely *a l'écart abyssal* - 'feneketlen mélységbe' veszik.

„A női távolság... felfüggeszt, ahogyan egy leplet, egy viszonyt fel szoktunk függeszteni, és ugyanakkor - felfüggesztve - eldöntetlenül hagyjuk... Nincs olyan, hogy a nő lényege, mert a nő eltérít, és eltér önmagától. Végtelen, feneketlen mélységbe nyel el minden lényegiséget, minden azonosságot, minden tulajdont. A megvakított filozófiai diszkurzus ebbe a mélységbe zuhan - saját vesztébe rohan. Nincs olyan, hogy a nő igazsága, de ez azért van, mert az igazságnak ez a tátongó, szakadékszerű nyílása, ez a nem-igazság: az „igazság”. A nő az igazság ezen nem-igazságának egy neve... Ez a női szemérem leplének mint az igazságnak a mozgása.”

Előadásom elején különbséget tettem illusztráció és modell között, és az előadás alatt azt sugalltam, hogy az előbbi a dogmatikus filozófus eljárása. Talán e különbségtéves maga a dogma, mégis tartozom a modell magyarázatával, annak kifejtésével, hogy miért tartom alkalmasabbnak az illusztrációnál Ágnes jellemzésére, Ágnes, az *Ágnes asszony*, vagyis a szöveg/szövet/vérfolt/jel *együttes* jellemzésére. Ezek *lényegileg* nem különböznek - bár amit erről a szóról (*lényeg*) itt állítok, és az a *redundancia*, amelyben állításomat megfogalmazom (*lényegileg* és *nem-különbözés*) nem kedvez annak, amit a Nyugat tanít nekünk erről a szóról. Inkább egy olyan retorikai művelethez lehet hasonlítani, amit Paul de Man Nietzsche kapcsán ironikus allegóriának nevez.” Ezt a fentebb aporiaként érzékeltetett Moebius-allegóriát a baudrillard-i szimulációs modell segítségével gondolom megközelíteni. Azonban ebben a lassan *futólépésbe* - (*kurzívba*) váltó megközelítésben - tudjuk, nagy költőink gyakran folyamodtak a kurzív szedéshez mint a titkos értelem misztikus hangsúlyához - a szimulációs elmélet nem a *fogalmi nyelvre* vagy (mint azt illusztrátorainknál láttuk) a *valóság nyelvére* való fordítást végzi el, hogy abban aztán majd

Jacques Derrida, id.mű. 180-177.

”Paul de Man, A trópusok retorikája (Nietzsche). Ford. Vástyán Rita. In: Helikon, 1994/1-2. 46. (Az amerikai dekonstrukció)

érthető legyen az *irodalmi szöveg* - a fikció. Hiszen az *elmélet*, ha ezt tenné, a szövegből megértett, *végső intencióvá* tett lényegi vagy *végső nemkülönbözést* húzná keresztül, és így Münnhausen báróként saját hajánál fogva húzná ki magát *de l'écart abyssal* - 'a feneketlen mélységből'; lemosná magáról a vért, és megtisztítaná az allegóriát az iróniától, valamint egy mozdulattal elsimítaná az összegubancolódott Moebius-szalag egymásba érő felszínét, amelyből most újra kettő lenne. (Kettévágni a nyelvet.) Az elmélet ezzel úgy szimulálná a normálist, ahogy Ágnes szimulált a bíróság előtt: az elmélet is *megsimítaná szöghaját*, összekötné azt egy kisimított szalaggal, melyre a latin azt mondja, hogy az *currit* - 'fut' a nő hajában. Hogy ezt elkerülje, az elmélet csak egyet tehet: *összemosódik egy szövegben a szöveggel*, amely a sok hasonlat közül leginkább a *futó hab* szerepét játssza, a *futó habét*, amely magába mossa a jelet, a szövetet, Ágnest, mely utóbbiak így *kurzívá* - „folyóvá” („folyó írássá”), „dólt (vagy mosásban meggörnyedt) alakúvá” („dólt betűvé”), „folyékonnyá” („folyékony olvasássá”) válnak. Az *szöveg ugyanis (nemcsak ma, de már Ágnes asszony idejében sem) nem a térkép, a megkettőzés, a (víz)tükör, a fogalom (vagy a fogalmi nyelv) képzetéhez kapcsolódik. A szimuláció, azaz Ágnes, a szövet/szöveg, a vérfolt és az Ágnes asszony (nemcsak ma, de már Ágnes asszony idejében sem) nem a terület, a referenciális létező, a lényeg, a fogalmi nyelv kisajátítottja. Az Ágnes asszony, Ágnes asszony, a szövet/szöveg, a jel/vérfolt az eredet (vagy forrás) és valóság nélküli valós modelljeinek generációja: a hiperreális¹. Itt a generációt nem a generációs szakadék értelmében fogom fel. (A nyelvben nincs generációs szakadék.) Sokkal inkább abban az értelemben, ahogy Ágnes tudatát generálja a jel, ami így gene(t/r)ikus kód. A gyilkosság nem előzte meg a vérfoltot, a szubjektum nem előzte meg saját örületét. A szimulakrum gyorsabban fut, mint a valóság — ez a szimulakrumok *precessziója*, vagyis elsőbbsége. A nyelv *kurzivalása*. A jel és a szövet az, ami megelőzi azt, aki mossa azt. Ha olvassuk Ágnes asszony balladáját, akkor saját fogalmi nyelvünk foszlányait látjuk a futó habban futni: a valóság, az elmélet az, amelynek maradványai (nyomai) itt-ott fennmaradtak a patakokban,*

¹Barthes szerint az irodalom annyiban modell, amennyiben nem a valóság analógiás másolata, hanem éppen ellenkezőleg, a nyelvi irreális tudata. (Roland Barthes, *Az irodalom ma*. Ford. Szántó Judit. In: R.B., *Válogatott írások*. Európa Könyvkiadó, 1971. 176.) A szimulációs modell elmélete „valóság” és „nyelv” ilyen szembeállítását kérdőjelezi meg, hiszen a „valósággal” szemben a modellt nem irreálisnak, hanem a „valóságnál” is valóságosabbnak — hiperreálisnak gondolja.

amelyek most sem és soha nem is voltak egy, a valósággal szembeállított irodalom patakjai, hanem csakis a valós patakjai.

^{*}Az itt kurzivált szöveg Arany János és Jean Baudrillard parafrázálása.